

2011. május 15. vasárnap
 Márk evangéliuma 5,21–43

Dr. Vladár Gábor

Jairus leányának feltámasztása

A vérfolyásos asszony meggyógyítása

^{5,21}Amikor Jézus ismét átkelt a hajón a túlsó partra, nagy sokaság sereglett köré, de ő a tenger partján maradt. ^{5,22}Ide jött hozzá az egyik zsinagógai előljáró, név szerint Jairus, aki meglátva őt, lába elé borult, ^{5,23}és esedezve kérte: "Kislányom halálán van, jöjj, tedd rá a kezed, hogy meggyógyuljon, és életben maradjon." ^{5,24}Jézus ekkor elindult vele. A nagy sokaság is követte őt, és tolongott körülötte. ^{5,25}Egy asszony pedig, aki tizenkét éve vérfolyásos volt, ^{5,26}sok orvostól sokat szenvedett, mindenét ráköltötte, de semmi hasznát sem látta, hanem még rosszabbul lett; ^{5,27}amikor meghallotta, amit Jézusról beszéltek, eljött, és a sokaságban hátulról megérintette a ruháját, ^{5,28}mert így gondolkodott: "Ha megérintem akár csak a ruháját is, meggyógyulok." ^{5,29}És azonnal elapadt a vérzés forrása, és érezte testében, hogy kigyógyul a bajából. ^{5,30}Jézus is azonnal észrevette, hogy erő áradt ki belőle, ezért a sokaságban megfordulva így szólt: "Ki érintette meg a ruhámat?" ^{5,31}Tanítványai így feleltek: "Látod, hogyan tolong körülötte a sokaság, és azt kérdezed: ki érintett meg engem?" ^{5,32}Jézus erre körülnézett, hogy láthassa azt az asszonyt, aki ezt tette. ^{5,33}Az asszony pedig, mivel tudta, mi történt vele, félve és remegve jött elő; leborult előtte, és elmondta neki a teljes igazságot. ^{5,34}Ő pedig ezt mondta neki: "Leányom, a hited megtartott téged: menj el békességgel, és bajodtól megszabadulva légy egészséges." ^{5,35}Még beszélt Jézus, amikor a zsinagógai előljáró házatól érkezők ezt mondták: "Leányod meghalt. Miért fáradszod még a Mestert?" ^{5,36}Jézus is meghallotta, amit mondtak, és így szólt a zsinagógai előljáróhoz: "Ne félj, csak higgy!" ^{5,37}És senkinek sem engedte meg, hogy vele menjen, csak Péternek, Jakabnak és Jánosnak, a Jakab testvérének. ^{5,38}Amikor megérkeztek a zsinagógai előljáró házához, látva a zűrzavart, a hangosan sírókat és jajgatókat, ^{5,39}bement, és így szólt hozzájuk: "Miért csináltok ilyen zűrzavart, és miért sírtok? A gyermek nem halt meg, csak alszik." ^{5,40}Erre kinevették; de ő mindenkit kiküldve maga mellé vette a gyermek apját, anyját és a vele levőket, bement oda, ahol a gyermek feküdt. ^{5,41}Majd megfogva a gyermek kezét, ezt mondta neki: "Talítha kúmi!" - ami azt jelenti: "Leányka, neked mondom, ébredj fel!" ^{5,42}A leányka pedig azonnal felkelt és járkált, mert tizenkét éves volt már. Azok pedig azt sem tudták, hova legyenek a nagy ámulattól. ^{5,43}Jézus azonban szigorúan meghagyta nekik, hogy ezt senki meg ne tudja; aztán szólt, hogy adjanak enni a leánykának.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Nem foglalkozhatunk azzal a kérdéssel, hogy az itt olvasható két csoda (Jairus leányának feltámasztása, a vérfolyásos asszony meggyógyítása) eredetileg is egybetartozott-e, vagy csak később kapcsolta egybe a szóbeli, vagy írásos hagyományozás. Vizsgálódásunk során – homiletikai okból – csak Jairus leányának történetét vesszük szemügyre, noha érdemes volna

megfigyelni, miként kapcsolódik egybe egy 12 éve gyógyíthatatlan női betegségben szenvedő asszony, és egy 12 éves korában meghalt, éppen felnőtté váló leány sorsa.

1. Jézus ismét a Galileai-tenger nyugati partján volt, ahol nagy sokaság gyülekezett köré. Ekkor érkezett hozzá egy zsinagógai előljáró (*archisynagógos*, héber: *rós hakneszeth* = a zsinagógai istentisztelet külső rendjéért felelős személy, de nem azonos az istentiszteleti liturgia vezetőjével). Amint a tömegben felismerte Jézust, eléje borult, és esdekelve kérte őt, hogy segítsen haldokló leánykáján. A *thygatrion* (a *thygatér* deminutivuma, jelentése: „kislányka”) megnevezés kissé félrevezető, de az édesapai szóhasználatban mindenképpen érthető. A „kislány” ugyanis 12 éves (vö. 42.v.), vagyis a korabeli Palesztinában már a felnőttkor küszöbén álló, lassan eladósorban kerülő fiatal lányról van szó (tkp. 12 és fél éves korától számított eladó hajadonnak!). Az apa leborulása jelzi, hogy elismeri Jézus gyógyító hatalmát, tehát kérésének belső

¹ Vö. STRACK-BILLERBECK: *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, II, 9–10; IV, 115–152.

motivációját a külső gesztus csak megerősíti. Mivel halálos betegségről van szó, egyedül tőle várt segítséget: ezért kérte Jézust, hogy helyezze kezét a gyermekére (*bína elthón epítés tas kebeiras autê*). Jairus, de nyilván az evangélista is, úgy gondolta, hogy a Jézusban lévő gyógyító erők a kezén áradnak át a beteg gyermekre. Semmiképpen nem szimbolikus cselekményről van szó. Ez a gesztus Jézus egyéb gyógyításai alkalmával is megismétlődik majd (vö. 6,5; 8,23.25). Jézus engedett a kérésnek, és elindult a zsinagógai főemberrel a háza felé, miközben nagy sokaság követte őket.

2. A történet a 35. verssel kapcsolódik az eddigiekhez. A vérfolyásos asszonnyal való találkozás minden bizonnyal késleltette a halálos beteg lánnyal való találkozást. Így történhetett, hogy úton voltak, amikor Jairus házából megérkezett a tragikus hír: meghalt a leánya. Ezért a szolgák kérték is Jézust: nem érdemes Jézust tovább fárasztani, hiszen halottakat nem szokás feltámasztani, beteg pedig nincs többé a háznál. A helyzet tehát teljesen reménytelen, itt már Jézus sem tud semmit sem tenni. A halállal szemben mindenki tehetetlen. Jézus azonban ügyet sem vetve arra, amit a szolgák mondtak (a *parakouó* = „mellékesen meghallani vmi”, ill. „nem ügyelve arra, amit mondanak”; itt nyilván az utóbbiról van szó), így szólt az előljáróhoz: „Ne félj, csak higgy!” (nyilván a „csak higgy tovább!” értelemben). Reakciója alapvető jelentőségű a történet egészének menetére nézve, hiszen szava a megtört és összeomlott apát talpra állítja. Egyedül a hit lehet az, ami a reménytelenség közepette is reményt adhat.

3. Ekkor Jézus elbocsátotta a sokaságot, sőt, a tanítványainak egy részét is. Csak Péter, Jakab és János ment vele, ők lehettek a bekövetkező csoda minősített szemtanúi. A háznál már megkezdődött a halott Keleten szokásos siratása. A siratóasszonyok és a zenészek a zsidó gyász állandó kellékei voltak.² Jézus rendre utasította az egybeverődött, lármázó, zajongó tömeget, mégpedig azzal az érveléssel, hogy a kislány alszik, tehát nem halt meg. Ez nem örökös, hanem álomszerű halál, amelyből van felébredés. A jelenlévők ezt a kijelentést szó szerint értették, és annyira meg voltak győződve a halál valóságáról, hogy kinevették a Mestert. Jézus természetesen nem alvásról beszélt, hanem számára, az Isten Fia számára, a halál csak olyan, mint az alvás. Mert Isten nem a holtak, hanem az élők Istene (vö. 12,27). Ha tehát ezek az emberek nevetnek, akkor ezzel hitetlenségüket fejezik ki.

Másrészt megbocsátható, ha ezek az emberek Jézus szavait a maguk egyszerű szószertiségében értették. E szavakat a 18. századi, mindent megmagyarázni akaró racionalista teológusok is úgy értelmezték, hogy itt nem csodáról van szó. Vagyis szerintük, amíg a sokaság a leányt halottnak hitte, addig Jézus, jó megfigyelő lévén, még észlelt némi lélegzetvételt a leánykánál, és korrigálta téves megfigyelésüket: „nem halt meg, hanem alszik”. Nagyon érdekes, hogy a magyar református prédikációirodalomban ugyancsak megjelenik az a feltételezés, hogy itt nem egy halott feltámasztásáról van szó, hanem egy alvó kislány felébredéséről. Nem kisebb személyiség, mint Makkai Sándor egyik ígéhirdetésében jelenik meg ez a gondolat, aki teológiai irányultság tekintetében semmiképpen nem sorolható a régi racionalisták táborába, és kiindulópontja is más irányból közelíti meg a történetet.³

4. A zajongó tömeg elmenetele után Jézus a gyászba borult szülők és három tanítványa kíséretében bement a halott kislányhoz. Megragadta a kezét, és ezt mondta neki: „*Talitha kúmi!*, ami azt jelenti: leányka, neked mondom, kelj fel!” A *talitha kúmi* (csak Mk-nál) esetében az arám kifejezés régebbi, palesztinai, imperativusos formájáról van szó (így hozzák a koiné-szövegek, pl. a D-kódex), a *kúmi* a későbbi, mezopotámiai forma (NA27-ben már így szerepel). Nagyon fontos tudni, hogy a Mk-ban megőrzött arám formula nem varázsigeként értendő. Erre utal az is, hogy a csak görögül értő gyülekezeti közösség részére Mk lefordítja az egyébként érthetetlen arám mondatot. A „neked mondom” formula azonban jelzi, hogy isteni parancsszóról van szó: a halál fölötti hatalom Isten Fia kezében van! A halott leány tehát „engedelmeskedett”, mintegy demonstrálva Jézus hatalmát, és járni kezdett. A csodához méltó a jelenlévők reakciója is:

² Vö. Strack–Billerbeck: *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, I, 519–524.

³ „Leányka, kelj fel!” In: *Itt és most*. Budapest, 1946, 68kk. Így kezdí az ígéhirdetést: „Általánosan elterjedt vélemény az, hogy ebben a történetben halott-támasztásról van szó. Kiváló ígéhirdetők fáradoztak azon, hogy megmagyarázzák a halott leányka feltámasztásának értelmét. Szerintük az emberek tudták, hogy a leányka meghalt s tudta Jézus is. Mégis azt mondta: nem halt meg, hanem alszik. Nyilvánvaló, – mondják a magyarázók, – hogy Jézus ezzel azt az igazságot jelentette ki, hogy a hívó léleknek a halál csak álom, melyből az örök élet hajnalára ébred fel. De ezzel az okoskodással a Jairus leányának esetében baj van. A Szentírás egy szót sem szól arról, hogy ez a leányka hívó lett volna. Semmi jele nincs ennek a történetben, márpedig ha itt a hit volna a fontos, magának a halottnak a hite, kétségtelenül kifejezésre jutna ez. Azért ne az emberek véleményére figyeljünk, hanem fogadjuk el magának Jézusnak kijelentését, szó szerint: nem halt meg, hanem alszik. A történetet három evangélium is megírja, de egyik sem mondja, hogy a leányka tényleg meghalt. ... Igaz, az egyik evangéliumban azt mondja: az én leányom éppen most halt meg, de jer, vesd reá kezedet és megelevenedik. (Mt 9:18)... Akármint volt is, egy bizonyos: a leányka haláláról csak emberek beszélnek, de nem Jézus.” (68–69.)

„szerfölött elcsodálóztak” (*exestésan extasei megalé*). Fölösleges az ÚF népieskedő stílusa („azt sem tudták, hova legyenek...” stb.), ha az ÚF Mk 6,51-ben elég a „szerfölött csodálóztak”, itt is elegendőnek kell lennie! A jelenlévők csodálkozásának oka az, hogy az emberek a történetben megsejtették: itt az isteni világ nyilatkozott meg egy pillanatra, mintegy a maga megrendítő erejében.

A halott-támasztás valóságos voltának a próbája az evés. Jézus ezért kéri, hogy adjanak a lánynak enni. De egyúttal jelzi ez a gesztus Jézus mindenre kiterjedő figyelmességét: aki él, annak enni kell adni, mert az élet megy tovább a maga rendjén. A hallgatási tilalom célja az egyoldalú csoda-értelmezés elkerülése, mivel Krisztus még nem támadt fel. Ez a halott-támasztás jel. Ez a kislány erre a világra jött vissza, és majd egyszer újra meg fog halni. De aki életre akar találni, annak már most rá kell bíznia magát annak a Jézusnak a szavára, akit Isten majd elsőként támaszt fel a halálból az örök életre. Isten Fiának hatalma van a halál felett már ebben a földi életben. Jairus leánya, a naini ifjú (Lk 7,11–17), és Lázár (Jn 11) a feltámasztása már ama feltámasztásra utal, amely az új világ hajnalát hirdeti. Akár élünk, akár meghalunk, Isten kezében van az életünk.

Prédikációvázlat

Talítha káimi!

„Leányka, neked mondom, ébredj fel!” (Mk 5,41)

Isten és a holtak – milyen csodálatos téma! „A halottak nem dicsőítik Istent” (Ézs 38,18) – vallja az Ószövetség. Mi köze a holtakhoz Istennek? Semmi, mondták a Jézussal kortárs szadduceusok. Isten és az élet tartozik egybe, a halál pedig Istentávolságot jelent. Isten szemében minden halott tisztátalan volt és tisztátalanná tett. Halottat nem volt szabad megérinteni sem.

Jézus most lerombolja ezt az ősi tabut. Lehet a halálról beszélni. Lehet nekünk is, halandó embereknek, beszélni róla, akik átéljük szeretteink halálát. A felolvasott történet azonban elsősorban elsomorít. Nem csak a lassanként körvonalazódó tragédia miatt, amit egy édesapának át kell élnie. A történet vége is elsomoríthat. Mikor élünk mi át gyógyulási csodát, vagy éppen halott-támasztást? Bár talán beszámolhatunk környezetünkben egy-egy csodával határos gyógyulásról, de ugyanúgy emlékszünk szívtepő imádságokra, amikor „hiába” imádkoztunk: a betegség nem múlt el, vagy nem tudtuk elűzni a fájdalmas halált. Vajon tudna-e Jézus ma rajtam/rajtunk is segíteni, úgy, mint ezen az édesapán? Első, részleges válaszunk most legyen ez: Márk evangélista meg sem írta volna az evangéliumát, ha Krisztus nem támadt volna fel a halálból. De Jézus feltámadt és él, ezért mondja el Márk mindazt, amit csak tudott Jézusról. Mert „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8). Ezért teremt Márk egy új irodalmi műfajt, az „evangéliumot”, hogy beszámolhasson Jézus életéről, haláláról, feltámadásáról. Ha ő csak a történelem valamikor élt személye lett volna, akkor Márk bele sem kezd evangéliuma megírásába.

Vagy netalán Urunk közömbös volna fájdalmainkkal, betegségeinkkel szemben? Éppen az ilyen hamis feltevésre válasz a felolvasott történet. Isten Jézus Krisztusban hidat vert a holtak világa felé, tehát hozzánk, halandó emberekhez. Ez Jézus élettörténetének legnagyobb hozadéka számunkra. Ebben a történetben is rólunk van szó. Arról, hogy Isten Jézus Krisztusban hadat üzent a halál erőinek, és mindannak, amivel a halál rabul ejti életünket.

E történetben egy zsinagógai előjáróról, tehát egy köztisztelőben álló személy megy Jézushoz. Tekintélyes ember, fontos a közössége életében, aki talán, teológiai kérdésekben járatos lévén, igazhitűsége tudatában akár tévtanítónak is gondolhatta mindeddig Jézust. Őt tehát tanácsos elkerülni. Most azonban minden megváltozott: halálosan beteg a gyermeke. A bekövetkező tragédiától retteg, minden szalmaszála belekapaszkodik. Ezért, félretéve minden előítéletet, elrohan hozzá, mert hallotta, hogy Jézus itt van a környéken. Amikor odaért, meglátva őt a tömegben, a lába elé borult, ahogyan oly sokan tették már azóta a történelem során. Nem számít a méltóság, a rang, csak az az egy gondolat élteti: ő talán tud segíteni beteg gyermekemen. Hasonlóképpen tett annak idején a nagy szíriai főparancsnok, Naamán is (2Kiráj 5). Ő is vállalt mindent a gyógyulás érdekében. Ezt mondta Jézusnak: „Kislányom halálán van, jöjj, tedd rá a kezed, hogy meggyógyuljon és életben maradjon”. Jézus pedig elindult vele.

Útközben kapják a hírt: „leányod meghalt, nincs értelme a Mestert tovább fárasztani”. Aki halott, az halott. Ezen Jézus sem tud változtatni. Jézus azonban, hála Istennek, nem ügyel a rezignált hírvivők szavára és ezt mondja a teljesen összetört apának: „Ne félj, csak higgy!” Kegyes szavak, lehetne mondani. Szavak, amelyek a tényeken mit sem változtatnak, de jó hallani őket. A realizmus, a kegyetlen valóság és a hit csatája ez, ahol mindig a realizmus győz. De Jézus nem csak beszél, hanem cselekszik is, Isten módjára. Elbocsátja a tömeget, maga mellé veszi három tanítványát, Pétert, Jakabot és János, a különleges kinyilatkoztatások későbbi, minősített szemtanúit. Belép a gyászba borult házba, ahol ősi keleti szokás szerint siratóaszszonyokkal, zenével búcsúznak a hozzátartozók a kedves gyermektől. Amikor Jézus így szól hozzájuk: „a gyermek nem halt meg, csak alszik”, akkor a realisták kinevetik azt, aki nem számol a kegyetlen valósággal.

Pedig Jézus most is igazat mond. Nem azért, mintha a gyermek csak tetszhalott volna. Ezzel a szóval, hogy „alszik”, nem a halál tényét vitatja el. Nem is a halált magát kívánja szép, elfogadható kifejezésbe csomagolni, ahogyan mi szoktunk egy-egy gyászjelentés alkalmával tenni, hogy valamiképpen megfogalmazzuk az elhordozhatatlan veszteség tényét. Itt másról van szó. Arról, hogy Isten soha nem nyugszik bele a halál tényébe. Még akkor sem, ha mi már összeszorított foggal belenyugodtunk a megváltoztathatatlanba, ha már „elengedtük” szerettünket (ahogyan manapság tanítják). Ő azt akarja, hogy mi éljünk! Amikor Isten szól, felébrednek a halottak. Ez hihetetlenül hangzik a realista ember számára. Ki is nevetik Jézust a gyászolók. Mi már nem nevetünk, mert udvariasságra neveltek minket. Temetéskor, gyászban nem nevetünk, mert tudjuk, most már örökre, visszavonhatatlanul vége mindennek. Nem halt meg, hanem alszik. Vajon

Jézus szava több hitre találna-e nálunk? Vagy csak gyönyörű halottkultuszt tudunk ellenválaszként megfogalmazni?

Éppen az ilyen rezignált magatartással szemben hirdeti meg Jézus Isten világának erejét, amelyhez képest a halál valóban csak alvás. Ezért küld ki mindenkit, és a szülőkkel, a tanítványaival bemegy a halott gyermekhez. Az Élet Fejedelme találkozik most a halál világával. Megfogja a gyermek kezét és felharsan a kiáltás: *talítha kúmi!* És a kislány felébred! Mert az szólította meg, az fogta kézen, aki a Feltámadás és az Élet, a halál felett győzedelmeskedő Élet. Számára a halál csak alvás, köztes állapot, ideiglenesség. A végső, a végérvényes Istennél – az élet! Nem a halálra, hanem erre az életre készülünk fel e földi világban. E kislány életre keltése jel abból a világból, ahol nincs halál, könny és gyász. Jézus nyilván nem akar minden földi életet meghosszabbítani, amint ez a kislány is egyszer meg fog halni. De új élete az Istennel való közösségben ama mennyei élet hírnöke lehet, amely a maga valóságában a Jézus feltámadásában lett teljessé. És mivel a realisták csak úgy hisznek, ha valamit látnak: megkéri Jézus a szülőket, hogy adjanak a gyermeknek enni. Mert az, aki az örök élet felől biztosít minket, ismeri evilági szükségleteinket is.